

Primum autem dicit ab Apostolo ideò reprehendi, non quia mulier orabat in ecclesia, poterat enim ibidem in silentio orare, sicut in silentio jubetur discere, 4 ad Tim. 2, sed quòd id faceret non velato capite. Secundo verò reprehensionem meretur ex dupli- cibus: primo, quia mulier prophetabat in ecclesia; secundo, quia id faciebat capite non velato.

Mulier autem non velato capite orans in ecclesia, aut prophetans in cœtu fidelium, dicitur deturpare caput suum, quia facit contra naturalem honestatem et verecundiam illi à Deo inditam. Inhonestum enim, tarpe ac prorsus indecens est, ut eo præsertim tempore abiciat velum capitis, quod decens ac commodum est conditioni feminarum ad confitentiam naturalem suam subjectionem, quam habent ad virum. Mulieri enim maximo est honori positum sibi ordinem servare quemadmodum ignominia est ab eo deflectere, inquit S. Chrysost. Unum enim est, addit Apostolus, ac si decalvatur. Græcè, radatur, hoc est, adeò turpe est feminarum orantem in ecclesia aut prophetantem carere artificiali velo capitis, ac si careret ejus naturali, et rasa esset usque ad cutem instar decalvate.

Vers. 10 : Ideò debet mulier potestatem habere supra caput propter angelos, hoc est, mulier debet supra caput habere velum quòd est signum potestatis quam vir habet in ipsam. Velum enim vocatur potestas per metonymiam quâ signo tribuitur nomen rei signatæ. Debent autem virgines incipere uti illâ potestate, seu velo, circa illum annum ætatis suæ quo incipiunt placere viris, id est, de veland. Virg., cap. 11 : Propter angelos, id est, ne displicent angelis orationes earum deferentibus ad Deum. Unde sensus totius constructionis est hic : Non tantum propter homines, sed et propter reverentiam angelis debitam mulier gestet in capite velamen, pudoris ac subjectionis signum. Sunt enim angeli ubique nobis præsentés, maximè ubi cœtus fidelium habentur vel sacra mysteria celebrantur. Quocirca eorum reverentiam oportet tam mulieris quam viros toto corporis habitu decenter et honestè compositos esse, ut dicere possint cum Davide : In conspectu angelorum psallam tibi, Psal. 157. Grata est enim sanctis angelis sacra et pia significatio. ait S. P. Aug., lib. 12 de Trinit., cap. 7; ubi docet velum mulieris non tantum significare potestatem viri supra ipsam, sed refrenationem et cautelam quam pars inferior animæ adhibere debet in suis actionibus, quando ad res temporales se extendit. Cùm autem suprema animæ pars se extendit in res æternas, quoniam tantò inde magis formatur ad imaginem Dei; propterea non est cõhibenda ut se inde contineat, et ideò vir non debet velare caput, inquit ibidem. Per virum enim supremam illam animæ partem, per mulierem partem inferiorem in eodem homine mysticè intelligit.

Vers. 18 : Autis scissuras esse inter vos; Græcè, schismata, id est, dissidia animorum, seu disensiones. Quænam ex fuerint non expressit Apostolus, sed ex sequentibus intelligi potest, vel de loco recumbendi, vel de tempore cœnæ inchoandæ, vel de cibus ac po-

tibus aliisque ejusmodi disceptatum illic fuisse maximè inter divites et pauperes, quorum hi ab illis contemnebantur. Et ex parte; Græcè, partem aliquam; nempe eorum quæ mihi de vobis narrata sunt, credo, considerans mores quorundam vestrum.

Vers. 19 : Nam oportet, id est, moraliter necesse est, consideratâ quorundam superbiâ vel pertinaciâ, et hæreses esse, hoc est, non tantum disensiones, sed et etiam nasci hæreses, quæ deteriores sunt quàm schismata, quia non tantum charitatem et pacem christianam perturbant, sed ipsam fidem Christi à fundamentis evertunt. Ut et qui probati sunt, manifesti fiant in vobis, id est, ut illi qui probæ et spectatæ sunt fidei, manifestent seipso conservando in se, et defendendo in aliis fidem. « Multa quippe ad fidem catholicam pertinentia, dùm hæreticorum callidiâ inquietudine agitantur, ut adversus eos defendi possint, et considerantur diligentibus, et intelligitur clarior, et instantius prædicantur, » ait S. Aug., lib. 16 de Civ. Dei, cap. 2.

Vers. 20 : Convenientibus vobis in unum, scilicet in unum cœtum fidelium, ad sumendum Eucharistiam, et simul ad celebrandum convivium, jam non est dominicam cœnam manducare. Per cœnam dominicam hic videtur intelligendum convivium aliquo commune, quod certis sui status diebus, et præsertim in anniversario die cœnæ Domini, præmittebatur oblationi et participationi Eucharistie. Hoc autem convivium erat representatio, seu commemoratio cœnæ Domini cum apostolis celebrata. Unde, ut insignior esset commemoratio, celebratum fuit eodem ordine quo Christus suam cœnam cum apostolis manducavit. Constat namque ex evangelistis Christum prius cœnasse cum discipulis, ac deinde corporis et sanguinis sui sacramentum tradidisse; ergo et Corinthii videntur prius aliquod convivium commune habuisse, et deinde Eucharistiam sumpsisse. Unde sensus verborum Apostoli est : Quando in die cœnæ Domini convenitis ad recolendam memoriam istius cœnæ, non facitis sicut Christus Dominus fecit; nam hic manducans cum discipulis suis, neminem apostolorum exclusit, sed omnes ultima suæ cœnæ participes fecit; ac proinde, dùm vos pauperes vestrâ à cœnâ excluditis, Christum nequam imitami, sed longè ab exemplo quò omnibus fidelibus dedit receditis.

Ex hoc Pauli loco sectarii Eucharistie suæ, nomen cœnæ indiderunt, sed malè. Siquidem quòd versus præcitat Apostolus non agit de sumptione Sacramenti Eucharistie, inde manifestum est quòd nullo modo credibile sit in istâ sumptione ac contingisse quæ hic commemorantur, videlicet ut quisque suam cœnam, id est, Eucharistiam, præoccuparet, et alius quidem esuriret, alius autem ebruis esset. Neque enim mensa eucharistica ad hoc proponitur, aut aliquando proposita fuit, ut venter saturaretur, sed tantum ut mensa reficeretur; quandoquidem à ministris Ecclesie, quorum officium erat distribuere fidelibus Sacramentum Eucharistie, non pleni calices sæpius epotandi, sed

certa et determinata portio sacri liquoris, seu sanguinis Domini, senel singulis sumenda daretur.

Ceteràm mos ille sumendi Eucharistiam post cœnam cibumque communem, postmodum justâ ratione mutatus est, ab ipsis vero similimè apostolis; uti docet S. P. Aug., epist. 118 ad Januarium, cap. 6, dicens : « Hoc enim placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, in os Christiani prius dominicum corpus intraret, quàm cæteri cibi. Nam ideò per universum orbem mos iste servatur. Neque enim quia post cibos dedit Dominus, propterea prausi aut cœnati fratres ad illud Sacramentum accipiendum convenire debent. Namque Salvator, quò vehementius commendaret mysterii illis altitudinem, ultimum hoc voluit altius infingere cordibus et memoriæ discipulorum, à quibus ad passionem digressurus erat. Et ideò non præcepit quò deinceps ordine sumeretur, ut apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, « servaret hunc locum. »

Tribus sequentibus capitibus agit Apostolus de gratis, tum gratis datis, tum gratum facientibus. Sed cùm in istis non occurrant quæstiones scripturæ, ideò illa transilium.

CAPUT XV.

Fidem resurrectionis mortuorum astruit contra pseudodoctores eam negantes; illamque probat ex eo quòd Christus resurrexerit. Deinde resurrectionis ordinem, modum et formam describit.

QUÆSTIO PRIMA.

An hoc capite, præsertim v. 21 et 22, Apostolus agit de resurrectione omnium prorsus hominum.

Resp. negativè, sed agi duntaxat de resurrectione electorum.

Prob. 1°, quia agit de resurrectione eorum quorum primitiæ, vel, ut loquitur ad Coloss. 1. v. 18, primogenitus, est Christus; atqui hic non est primogenitus nisi respectu fratrum ex eodem patre per adoptionem genitorum quos Deus prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus, ut dicitur ad Rom. 8. Ergo tantum agit de resurrectione electorum.

Prob. 2° : Apostolus probans resurrectionem mortuorum ex resurrectione Christi, v. 42 et 45, item v. 22; argumentum desumit à causâ exemplari, seu à conformitate capitis et membrorum ejusdem corporis; ita ut sensus argumenti ejus sit hic : Sicut non solum caput physicum Christi, sed etiam manus et pedes gloriosè resurrexerunt, ita etiam membra corporis ejus mysticè debent suo capiti conformari, ac consequenter resurgere; atqui ex resurrectione capitis Christi non rectè ducitur argumentum ad resurrectionem omnium prorsus hominum, sed eorum tantum qui membra sunt sub illo capite; soli autem electi in resurrectione sunt membra sub Christo tanquam capite; ergo, etc.

Prob. 3° ex versu 25, ubi postquam dixisset quòd Christus sit primitiæ resurgentium addit : Deinde ita qui sunt Christi; atqui reprobi non sunt Christi, sed diaboli; ergo non agit de resurrectione reproborum.

Prob. min. ex cap. 8 Epist. ad Rom., ubi dicit : Si quis spiritum Christi non habet hic non est ejus; adeoque non deputandus in numero eorum quos hic dicit esse Christi; atqui reprobi certò non habent spiritum Christi; ergo.

Prob. 4°, quia hæc est aperta sententia S. P. Aug., epist. 89 ad Hilarium, ubi citans verba v. 21 : Per hominem resurrectio mortuorum, ait : « Uti que resurrectionem dicit justorum, ubi est vita æterna; non resurrectionem iniquorum, ubi mors erit æterna. » Et iterum, lib. 6 operis Imperfecti contra Julianum, num. 56, postquam probasset quòd vivificatio de qua loquitur Apostolus v. 22, mortu corporis, ita concudit : « Et ideò isto loco, ubi resurrectio corporis opponitur morti corporis, non de communi resurrectione agit Apostolus, quæ ad justos et injustos « pertinet; sed de illâ potius, in qua erunt qui vivificabuntur in Christo, non qui damnabuntur à Christo. »

Obj. 1° : Christus non solum pro prædestinatis, sed etiam pro reprobiis mortuus est; ergo nihil repugnat quominus etiam horum resurrectio ex meritis Christi, tanquam communis benefactoris proveniat. — Resp. Neg. consequ. : nam reprobi meritorum Christi post hanc vitam participare fieri nequeunt, utpote qui fidem (sine qua Christi merita non possunt eis applicari ad cætera beneficia per ipsum consequenda) vel nunquam habuerunt, vel si habuerint, peccando ita inutiliter sibi fecerunt, ut post mortem nullius Christi beneficii recipiendi amplius sint capaces.

Obj. 2° : Ex hæc sententiâ sequitur argumentationem Apostoli esse imperfectam, utpote qui debebat probare resurrectionem omnium hominum, cùm ageret contra illos qui communem resurrectionem corporum negabant. — Resp. Neg. sequelam : nam non fuit imperfecta argumentatio Christi, quæ contra Sadducæos resurrectionem probavit eorum tantum qui salvandi sunt cum Abraham, Isaac et Jacob, quique futuri sunt æquales angelis Dei, Luca 20, quia horum resurrectione semel admissa, et fide receptâ, non difficile est credere etiam impios ad supplicium resurrecturos, ut ipsi plenam recipiant suorum operum retributionem; agit autem Christus, item et Paulus hic, de resurrectione electorum, quia hæc est propriè consolatio fidelium, quam tum ipse, tum Christus spectantur.

Obj. 3° : Versu 22 ita ratiocinatur Apostolus : Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur; atqui non tantum electi, sed etiam reprobi moriuntur in Adam morte corporali; ergo etiam hi in Christo vivificabuntur, id est, resurgent in corpore immortali et vitâ spirituali. — Resp. Neg. consequ. ratio autem disparitatis est quòd in Adam omnes quidem omnino homines moriuntur morte corporali, quia omnes ab ipso descendunt per generationem naturalem; sed non omnes in Christo vivificabuntur vitâ spirituali, quia non omnes per spirituale generationem in Christo renascuntur; ac proinde tantum

inferri potest: Ergo omnes qui ex Christo descendunt per spirituales regenerationem, id est, per fidem et bonam vitam, in ipso vivificabuntur vitâ spirituali. Sensus enim Apostoli est hic: Sicut omnes qui sunt filii Adami per carnalem generationem, in ipso moriuntur morte corporali, ita omnes qui sunt filii Christi per spirituales generationem, seu per bonam vitam, in ipso vivificabuntur, id est, resuscitabuntur ad spirituales et æternam vitam. Hinc S. P. Aug., serm. 91, de Verbis Evangelii, num. 7, rursus ita scribit: *Quomodo in illo (Adamo): Omnis qui nascitur moritur, sic in Christo omnis qui credit vivificatur; sed si habeat vestem nuptialem, si invitetur servandus, non separandus.*

Obj. 4°: Versu 25 subjungit Apostolus: *Unusquisque in suo ordine, subaudi vivificabitur*; atqui, juxta Theodoretum, hic ordo refertur ad separationem agnorum ab hædis, de quâ Math. 25; ergo, etc. — Resp.: Salvâ auctoritate Theodoret, hoc non videri verum: nam ordo de quo hic agitur est ordo dignitatis ac meritorum, ut bene exposuit Tertullianus, lib. de Resurrectione carnis, cap. 48. Itaque hæc verba: *Unusquisque in ordine suo*, nihil aliud significant quam hoc: Quilibet aëtorum resurget ad majus vel minus præmium, prout in hac vitâ plus vel minus meritus fuit, ut satis indicatur infra, v. 41 et 42, ubi dicitur: *Stella à stellâ differt in claritate, sic et resurrectio mortuorum.*

QUESTIO II.

De Baptismo pro mortuis.

Postquam Apostolus resurrectionem mortuorum probasset ex resurrectione Christi, alterius eam probare pergit, v. 29, hoc modo: *Quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? Ut quid et baptizantur pro illis?* Varia, etiam apud antiquos Patres, sunt hujus textus interpretationes, ita ut difficilem definiiri possit quid Apostolus intelligat per baptismum pro mortuis.

Prima interpretatio est quod Apostolus probet futuram resurrectionem ex errore quorundam qui Baptismum suscipiebant nomine alicujus amici sui, sine Baptismo defuncti, existimantes quod sicut orationes, ita et Baptismus mortuis prodesset. Ita referente Belarmino, lib. 1, de Purgatorio, cap. 6, exponunt Ambrosiaster, seu auctor Commentarii sub nomine S. Ambrosii, Anselmus et Tertullianus. Unde, licet Apostolus hunc errorem non approbet, tamen arguendo ad hominem, ut vulgò dicitur, vult contra istos errantes resurrectionem probare ex propriis eorum principiis.

Sed hæc expositio non videtur satis probabilis, quia si in tantâ luce Evangelii tantus error extitisset, Apostolus hunc errorem, utpote perniciosum et superstitiosum, cerò confutasset, imò confutare debuisset, siquidem et alia leviora in hac Epistola corrigi, ut cap. 11, v. 4 et 5, prohibet virum orare tecto, mulierem vero detecto capite. Unde Chrysostomus hunc errorem Magionistas, Epiphanius autem, infra citan-

das, attribuit Cerinthianis, qui heretici post obitum Pauli exorti sunt.

Secunda interpretatio est quod baptizari pro mortuis idem sit ac baptizari pro peccatis diuidentis. Ad nec hoc dici potest, quia Paulus non agi de peccatis, sed de hominibus mortuis, pro quibus aliqui baptizabantur, uti satis liquet ex istis verbis: *Ut quid baptizantur pro illis?* Præterea peccata non dicuntur mortua, nisi sint deleta; ergo nomine mortuorum non possunt intelligi peccata adhuc delenda.

Tertia interpretatio est quod ideò dicuntur baptizari pro mortuis, quia in Symbolo quod recitant ante Baptismum, est unus articulus: *Carnis resurrectio*, ita ut illud: *Pro mortuis*, significet *se resurrectio*, id est, in eum finem ut corpora nostra mortua agitando resurgant. Verum nec hæc interpretatio subsistit, primò, quia est nimis dura et violenta, siquidem inauditum est ut nomine mortuorum intelligantur spes resurrectionis; secundò, quia Apostolus non dixisset: *Quid facient qui baptizantur pro mortuis?* sed: *Quid facimus qui baptizantur pro mortuis?* non enim aliqui, sed omnes sic baptizantur. Apostolus autem non de omnibus, sed de aliquibus tantum agit, qui pro mortuis baptizabantur, ut patet tum ex textu, tum ex eo quod sequitur: *Ut quid nos periclitamur totâ die?*

Quarta expositio est quod baptizari pro mortuis est baptizari Baptismo Christi, in quo per immersionem mortui, et per emersionem resurgentes representantur. Sed nec hoc admitti potest, quia in Baptismo representatur resurrectio, non carnis à morte, sed animæ à peccato. Id enim Apostolus significat ad Coloss. 3, dicens: *Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt querite.*

Quinta expositio est quod Apostolus loquitur de aliquibus qui in extremis constituti, ad quos non magis vivi quam mortui reputandi, baptizabantur. Sed contra hæc expositionem facit quod tunc dicere non debuisset: *Quid baptizantur pro illis?* sed: *Quid baptizantur pro se?*

Sexta expositio est eorum qui dicunt quod Apostolus loquitur de baptismo metaphorico, id est, de baptismo lacrymarum et penitentiae, qui suscipitur jejuniando, orando et afflictiones patiendo pro animabus in purgatorio, ut sic citius à peccatis et penis eorum solvantur, et hæc expositio, tanquam cæteris vero similior.

Prob. 1°, quia baptizari passim in Scripturâ et Patribus accipitur pro affligi, ut Marei 10: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum, et baptismum quo ego baptizor, baptizari?* Item Lucæ 12, v. 50: *Baptismo habeo baptizari.* Quæ baptismata à Patribus passim vocantur penitentiae et afflictionis baptismi. Unde S. Gregorius Nazianz., orat. de Epiphaniâ ait: *Scio quartum baptismum, quod per martyrium et sanguinem sit; scio et quintum, lacrymarum et penitentia.*

Prob. 2°: SS. Patres, ut Hieron. in cap. 3 Math., Basilus, lib. de Spiritu sancto, et Gregorius Nazianz.,

Loco statim citato, vocat ignem purgatorii ultimum baptismum; ergo bene dixit Apostolus eos baptizari pro mortuis, qui se jejuniò aliisque operibus penitentibus affligentes, sumunt in se partem baptismi illius ignei quo animæ baptizantur in purgatorio.

Prob. 3°, quia hæc expositio maximè congruit cum subsequentibus Pauli verbis, v. 30: *Ut quid et nos periclitamur totâ die?* Quasi dicat: Cur aliqui affligunt se jejuniando aliisque opera penalia subeundo pro mortuis, et ego affligo me prædicando Evangelium, si mortuorum non est resurrectio?

Obj. 1°: In hoc supposito Apostolus non debuisset dicere: *Qui baptizantur*, sed: *Qui baptizantur pro illis*, nam omnes Christiani pro mortuis orabant, afflictiones patiebantur, etc. — Resp.: Neg. assumpt., quia non argumentatur à consuetudine Christianorum; nam hæc sola nullam vim habuisset apud incredulos, sed à consuetudine Judæorum, qui more veteri et secundum Scripturarum exempla orabant et jejuniabant pro mortuis; quasi dicat: *Quid facient illi qui imitando antiquos patres jejuniant, orant, afflictiones patiuntur pro mortuis, si mortui non resurgunt?*

Obj. 2°: Non videtur bene probari mortuorum resurrectio ex eo quod aliqui sustineant afflictiones pro eis, quia posset dici quod illas sustineant, non ut mortui resurgant, sed ut animæ eorum à penis liberentur. — Resp.: Neg. assumpt.; nam tempore apostolorum quæstiones de resurrectione mortuorum, et de immortalitate animæ ita erant inter se connexæ, ut eadem haberentur: siquidem apud Judæos, qui negabant unum, negabant et alterum, ut Sadducei; et qui unum fatebantur, fatebantur et alterum, ut Pharisei, prout patet Act. 23, v. 8; nec immeritò: cum enim anima rationalis sit forma corporis et vera pars hominis, non est vero simile Deum voluisse animam perpetuò vivere sine corpore. Hinc Christus ex immortalitate animæ probavit resurrectionem corporum, Math. 22, v. 32, dicens: *Non est Deus mortuorum, sed viventium.* Imò eadem ratione resurrectionem hinc probat Apostolus, v. 32, dicens: *Quid mihi prodest si mortui non resurgunt? Comedamus et bibamus, eras enim moriemur.* Hoc autem ratiocinium, uti et argumentum Christi, non concluderet, nisi quæstiones de immortalitate animæ et resurrectione corporum inter se fuissent connexæ.

Obj. 3°: Illa jejunia, orationes, afflictiones, etc., de quibus nos exponimus illud Baptisma, erant voluntaria; atqui de similibus non possunt intelligi verba Apostoli; ergo. Prob. min., quia de illis qui voluntariè jejuniant, afflictiones, etc., subeunt pro mortuis, non bene dicitur: *Qui baptizantur*, tanquam ab aliis, sed: *Qui baptizantur seipsos pro mortuis*; quomodo secundum Scripturam qui voluntariè jejuniant, seipsos, aut animas suas affligere dicuntur, ut Levit. 16 et 25. — Resp.: Disting. min.; de similibus non possunt intelligi verba Apostoli, si illa jejunia et afflictiones spectentur, prout homo ea voluntariè sibi infert, concedo; si spectentur, prout ab illis jam illatis pe-

nam aliquam patitur, nego minorem et consequentiam: ratio est quod Apostolus hic magis consideraverit illa jejunia et afflictiones in passivo quam in activo, quia voluit illa proponere ut molesta et difficilia homini; se proinde hinc patet quod optinè poterit dici: *Qui baptizantur*, unde quemadmodum penitentia, quæ consistit in operibus penitentibus voluntariè à peccatore susceptis, rectè vocatur laboriosus baptismus, ita et præfata jejunia, etc., rectè poterunt dici baptismus pro mortuis.

Obj. 4°: Tempore apostoli Pauli aliquos fuisse qui pro mortuis ipsum Sacramentum Baptismi suscipiebant, docet S. Epiphanius, hæresi 28, ubi de Cerintho et Cerinthianis narrat sequentia: « Ex traditione res quedam ad nos devenit quod quidam apud ipsos de vitâ decesserunt, morte præcepti ultra baptismum, et alii pro ipsis in nomine ipsorum baptizantur, ut ne, ubi resurreverint illi in resurrectione, penas dent, eò quod non acceperunt baptismum; et subditi fiant potestati, quæ mundum fecit. Et hæc de causâ traditio quæ ad nos devenit, eundem S. Apostolum dixisse ait: *Si omnino mortui non resurgunt, cur et baptizantur pro ipsis?* » Ergo, juxta S. Epiphanius, Paulus agit de illis qui Baptismum suscipiebant nomine alicujus amici sui defuncti sine baptismum. — Resp.: Neg. consequ., quia S. Epiphanius non dicit quod Paulus de similibus agat, sed tantum refert quod traditio illa, quæ ad ipsum devenerat, etiam simul haberet quod Apostolus loquitur de illis qui pro mortuis Sacramentum Baptismi suscipiebant. Verum cum traditio illa non sit irrefragabilis auctoritatis, ideò ex eadem nihil contra nostram expositionem concludi posse videtur.

QUESTIO III.

Quomodo juxta versum 52 Paulus pugnaverit ad bestias.

Baronius ad annum 53, Estius in hunc locum, et multi alii volunt hæc verba S. Pauli, v. 32: *Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non resurgunt?* debere accipi metaphoricè, ita ut per bestias intelligantur homines bestialiter viventes, qui resistebant doctrinæ S. Pauli, quales erant Judæi et gentiles. Origenes verò, Theodoretus, Nicephorus, et varii alii volunt quod Paulus Ephesi fuerit objectus feris, adeoque quod illa verba sint intelligenda in sensu literali proprio, et non in metaphoricò. Horum autem sententia videtur plausibilior et vero similior.

Prob. 1°, quia verba S. Scripturæ debent propriè accipi, dum nihil obstat; atqui, ut ex solutionibus argumentorum patebit, hic nihil obstat quominus propriè accipiantur; ergo, etc.

Prob. 2°, quia dicit: *Secundum hominem pugnavi*, id est, realiter, non metaphoricè aut spiritualiter; vel, ut exponit S. Chrysost., hom. 40: *Quod ad homines attinet, sui ipsis spectaculo, ipsorum opinione cerò occidendus, dum sui feris objectus. Pugnaere autem cum Judæis disputando, ostendendo Christum esse Messiam, etc., non est pugnare secundum hominem,*

sed potius secundum Deum; neque enim unquam Paulus cum Judæis pugnavit fustibus aut pugnis.

Prob. 3^a: quia Apostolus hoc hic refert tanquam rem memorabilem, quæ ipsi accidit Ephesi; atqui, si per bestias intelligeret Judæos vel gentiles, non posset specialiter notare Ephesum; nam ubique gravissimas persecutiones ab ipsis passus est; ita quidem ut coegerint ipsum relinquere Philippos, Thessalonicam, Beroam, etc. Unde debuit potius citare persecutionem quam passus fuit Corinthi (Act. 18), ipsis videlicet; et quidem tantam ut Deus ipsi apparuerit, ipsumque confortaverit, quam illam persecutionem quam passus fuit Ephesi omnino ignotam Corinthiis; fortius enim argumentum desumitur ex facto quod omnes viderunt, quam ex facto quod nemo vidit; Apostolus autem hoc factum assumit ad probandum resurrectionem mortuorum; ergo probabilis videtur quod præcitata verba sint intelligenda proprie, et non metaphorice.

Obj. 1^a: In textu Græco, loco ad bestias pugnavi, habetur: *Cum bestiis pugnavi*; ergo non dicit Paulus se bestiis objectum fuisse, sed cum bestiis pugnasse; atqui non est credibile, nec ratio dignitatis apostolice permisisset, Paulum armatum in arenam aut theatrum prodire pugnatum cum bestiis, quod nec de alio quoquam martyre legitur; nam martyres solebant feris objici, non cum illis pugnare; ergo, etc. — Resp. Paulum cum bestiis pugnasse phrasi illius temporis usitatâ, quæ significat *feris objici*, sive inermem sive armatum, ut patet ex celeberrimis Actis S. Perpetuæ, in quibus, notâ 40 in Paulum, apud Tillemontium, tom. 1, parte 2, pag. 827, de se suisque sociis, ad bestias damnatis, dicit: *Munere enim castrensi eramus pugnaturore*. Et fortè hoc iocè quia damnatis ad bestias dabantur aliqua saltem arma quibus se defenderent, ut tantò productior esset ipsorum cruciatus, vel ut tantò diutius sanguinolento populo essent crudeli spectaculo. Denique omnibus istis etiam suppositis, non fuisset Apostolo magis indignum armis contra bestias se defendere, quam fuit illo indignum militibus Romanis se defendere contra Judæos, Act. 25.

Obj. 2^a: Damnari ad bestias supplicium erat tantum vilium personarum, ut constat ex l. 48, tit. 8, lege 5, ff. *Ad legem Corneliam*, de Sicariis. Quare Paulus, qui civis Romanus erat, illo supplicio damnari non potuit, nisi hanc suam prærogativam taceret; quod de eo non est opinandum, utpote qui ad minima quedam effugienda civem Romanum se protestatus est. — Resp. nullatenus in illâ lege haberi quod civis Romani non possent ad bestias damnari; sed tantum habetur quod sicarii et venefici, si erant *humiliores*, solerent ad bestias damnari, si verò *altiores*, solerent ad insulas deportari; ubi nulla fit distinctio inter Romanum et alium; deinde, etiam hoc supposito, potuit Paulus reticere suum privilegium, sicut illud reticuit Philippis ante flagellationem suam, et tantum postea manifestavit, Act. 16, v. 22 et 57. Denique et magistratus et præsidēs non semper venerantur ista privilegia, præsertim respectu Christianorum, ut con-

stat ex Ac is S. Attali martyris Lugdunensis, qui, ut refert Eusebius, lib. 4, cap. 5, etiam erat civis Romanus; et tamen bestiis objectus fuit.

Obj. 3^a: Idem Apostolus, in Epist. 2 ad Cor., cap. 11, ubi suas afflictiones et pericula longo ordine recenset, nullam prorsus mentionem facit de istâ pugna cum bestiis; atqui tamen rem tam mirabilem haudquaquam ibidem silentio obvolvisset, si verè contigisset; ergo Paulus non fuit bestiis objectus. — Resp.: Neg. min., et dico quòd loco citato hanc bestias objectionem non recenset, quia illam in l. 2c Epistolâ sufficienter expressit; et quia fortè ita ab illo mortis evidenti periculo miraculosè liberatus fuit, ut nihil mali passus fuerit, idè satis illi fuit in secundâ Epistolâ, cap. 11, istam objectionem exprimeret, dicendo, v. 25, se fuisse in *mortibus fræpenter*. Illam ergo potius expressit in primâ Epistolâ, quia in eâ debebat probare resurrectionem mortuorum, et animæ immortalitatem. Non poterat autem illam fortius probare argumento ad hominem, quàm hoc: Si non daretur resurrectio mortuorum, aut vita æterna, non essem tam stultus ut me pro istâ fide permitterem objici bestiis, certissimè devorandum, nisi Deus me eriperet, etc. Si verò per bestias intelligeret homines bestialiter viventes, argumentum istud non tam fortiter concluderet.

Obj. 4^a, cum Baronio: S. Chrysost., hom. 40 in Epist. 1 ad Cor., et Tertull., lib. de Resurrectione carnis, cap. 48, docent præcitata Pauli verba debere accipi metaphorice; ergo hi per bestias intelligunt homines resistentes doctrinæ evangelicæ. — Resp.: Neg. ant.; nam S. Chrysost. videtur potius nobis latere, siquidem dictiones illas: *Ad bestias pugnavi*, nullo modo explicat; hoc autem signum est quòd eas accipiat in sensu proprio, sicut jaçent. Verba ipsius sunt: *Si secundum hominem ad bestias pugnavi. Quid est secundum hominem? Quod ad homines atinet, pugnavi cum bestiis. Quid enim si Deus me eripuit à periculis? Ibi est totum quod desuper habet, ex quo nihil videtur posse erui pro sententiâ contrariâ.*

Verum quidem est quòd Tertull., loco præcitato, per bestias intelligat pericula mortis quibus Paulus in Asiâ expositus fuit; sed hoc non excludit sensum litteralem proprium; quinimò videtur illam voluisse includere, quandoquidem illo utatur tantum cruciati corporali ad probandum resurrectionem corporum. Et lib. de Pudicitia, cap. 22, allegat hunc textum ad probandum Paulum esse martyrem.

Obj. 3ª auctoritatem S. Hieron., qui in 1 ad Cor. 15 ita scribit: *« Hic bestias esse commemorat qui Ephesi seditionem adversus eum moverant propter Diane idolum, cujus culturam predicatione apostolica destruebat. Quòd autem manifestè constat bestias, cum quibus pugnavit Apostolus, adversarios homines debere intelligi, idem in aliâ Epistolâ (scilicet 2 ad Timoth. 4) memorat, dicens: Et liberatus sum de ore leonis; in quo ostendit se savitiam Neronis evasisse, quando primâ vice Romam vincetus deductus est. »* Item S. Thomas, in 1 ad Cor.

45, lect. 4, ait: *« Sciendum quod legitur Act. 19, ubi dicitur quòd cum Paulus apud Ephesum multos convertisset ad fidem, quidam concitaverunt contra eum populum, in tantum quòd non esset ausus exire in theatrum, et quòd multa pericula sit passus. »* Pugnavi ad bestias, id est, ad homines bestialiter viventes. Ergo, juxta S. Hieron. et D. Thomam, per bestias intelliguntur homines efferi et intractabiles, nempe Demetrius Argentarius, ejusque socii. — Resp.: Neg. consequ., quia Commentaria quæ sub nomine S. Hieron. in Epist. 1 ad Cor. circumferuntur, non ejus, sed, quòd magis mirum est, inquit Bellarminus, lib. de Scripioribus ecclesiasticis, Pelagii hæresiarchæ sunt. Idque probatur ex eo quòd auctor istorum Commentariorum in cap. 4 Epist. 1 ad Cor., habeat sententias manifestè Pelagianas. Ad auctoritatem verò D. Thomæ respondeo eum id non nisi dubitanter asserere; siquidem post illa verba: *Multa pericula sit passus*, in textu sequitur: *Ergo non est facti hic de hoc mentionem, quia è vicino passus hoc fuerat*; ex quibus verbis, quæ in objectione ommissa sunt, clarè patet quòd S. Thomas hanc rem sub dubio relinquit.

Cætèrum quòd per præfatam pugnam ad bestias non possit intelligi contentio cum Demetrio Argentario, manifestum videtur ex eo quòd hæc Epistola ante tumultum à Demetrio Argentario excitatum scripta fuerit, siquidem scripta fuit Ephesi, ut supra monstratum est; atqui post tumultum à Demetrio Argentario excitatum Paulus statim Epheso discessit; ergo, etc. Prob. min. ex Act. 20, v. 4, ubi dicitur: *Postquam autem cessavit tumultus, vocatis Paulus discipulis, et exhortatus eos, valedixit, et profectus est ut iret in Macedoniam.*

Dices: Licet post istum tumultum Paulus non potuerit hanc Epistolam scribere ex integro, potuit tamen illam absolvere, et scribere adhuc duo ultima capita; quo posito, nihil obstat quominus per pugnam ad bestias intelligatur contentio cum Demetrio. — Resp.: Neg. ant.; nam, ut ex verbis Act. patet, Paulus tantum exhortatus est discipulos, eisque valedixit, et sic Epheso discessit. Deinde, quamvis adhuc uno altero die tunc Ephesi mansisse supponeretur, tamen tunc certò non scripsit duo ultima capita hujus Epistolæ; ergo, etc. Prob. ant.: Quando Paulus duo ultima capita scripsit, intendebat adhuc manere Ephesi, et quidem usque ad Pentecosten, prout patet ex cap. 16, v. 18, ubi dicit: *Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecosten*; atqui post tumultum à Demetrio excitatum non intendebat amplius monere Ephesi, sed inde discedere volebat, uti ex Act. 20, v. 4, omnino manifestum est; ergo nequidem duo ultima capita scripsit post tumultum Demetrii Argentarii.

QUÆSTIO IV.

An v. 51 præferenda sit lectio nostræ Vulgatæ lectioni Græcæ.

Nota triplicem esse hujus versus lectionem: una est nostræ Vulgatæ, et ita habet: *Omnes quidem re-*

surgemus, sed non omnes immutabimur; altera est quorundam Græcorum, qui sic legunt: *Omnes quidem dormiemus, id est, moriemur*; tam boni quam mali, sed non omnes immutabimur: hoc autem proxime ad lectionem nostræ Vulgatæ accedit; si enim omnes resurgunt, ex somno moris resurgere debent: denique in quibusdam Græcis codicibus ita habetur: *Omnes quidem non dormiemus, omnes autem immutabimur*, et ita legunt Theophylactus ac S. Chrysostomus, et interpretantur hoc modo: Nos electi non omnes moriemur; non enim illi quos secundus Christi adventus viventes deprehendet, morientur, sed tamen immutabuntur, quia, nullâ intercedente morte, induent dotes corporis gloriosi. Hoc notato,

Resp. et dico: Lectio nostræ Vulgatæ præferenda est isti lectioni Græcæ, quæ habet: *Omnes quidem non dormiemus*, etc.

Prob. 1^a, quia ita constanter habuerunt omnes editiones, exceptis quibusdam Græcis; ergo potius adhaerendum est nostræ Vulgatæ quàm isti Græcæ, idque præsertim propterea quòd nostræ Vulgatæ standum velit concilium Tridentinum, sess. 4, decreto de canonis Scripturis, saltem in iis quæ ad fidem vel mores pertinent; in iam punctum de resurrectione corporum pertinet ad fidem vel mores; ergo.

Prob. 2^a, quia ipsi codices Græci quondam variantur, uti fatetur S. Hieron., epistolâ 152, ubi post longam disputationem ita concludit: *« Hoc autem sciendum quòd magis conveniat veritati ita legere: « Omnes quidem dormiemus, non omnes autem immutabimur. »* Si enim omnes sunt immutandi, juxta alteram lectionem, quomodo postea dicitur, quasi præcipuum atque privatum, et proprie apostolorum: *« Et nos immutabimur? »* Ergo ex codicibus Græcis scribi non potest quænam sit genuina istius textus lectio; adeoque debemus recurrere ad nostram Vulgatam, quandoquidem hæc à concilio Tridentino declarata sit authentica, qualiter non sunt declarati isti codices Græci, et ipsemet quoque S. Hieron. asserat magis convenire veritati ut adhaeremus isti lectioni Græcæ, quæ quòd sensum eadem est cum nostrâ Vulgatâ.

Prob. 3^a: Ex istâ lectione Græcæ: *Omnes quidem non dormiemus*, etc., sequitur quòd non omnes homines sint morituri; atqui hoc est contra sensum totius Ecclesiæ, et contra Apostolum hic, v. 22, dicentem: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur*, id est, omnes electi resurgent, seu resuscitabuntur ad vitam spiritalem sive æternam, ut supra, quæst. 1 dictum est. Jam verò, nullus vivificabitur, seu resurget, nisi prius moriatur, juxta illud dicit Apostolus v. 50: *Quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur*. Item præfata lectio est contra illud quòd dicitur ad Hebr., 9, v. 27: *Statutum est hominibus semel mori*; et Psal. 88: *Quis est homo, qui vivet, et non videbit mortem?* Ergo admitti nequit quòd illi electi quos secundus Christi adventus viventes deprehendet, non sint morituri, sed nullâ intercedente morte sint immutandi, seu induendi datus corporis gloriosi.

Nec dici potest cum *Œcumenio* istud: *Non dormiemus*, hoc modo debere accipi quòd isti electi qui vivunt circa tempus iudicii, non sint dormituri diuturnà dormitione, quia tantùm brevi tempore mortui erant. Nam *dormire* in Scripturâ non tantùm de longâ, sed etiam de brevi morte intelligitur. Unde de Lazaro mortuo, sed statim suscitando, dicit Christus, Joan. 11, v. 11: *Lazarus amicus noster dormit*.

Prob. 4° ex S. P. Aug., qui Epist. 205 edit. Paris., exponens præcitatum Apostoli textum, etiam legit ut habet nostra Vulgata. Ita enim scribit, num. 14: *Omnes quidem resurgemus*, vel, sicut Græci codices habent: *Omnes quidem dormiemus, non tames omnes immutabimur*. Hanc immutationem utrùm in deterioris an in melius intelligi voluerit, inferiora demonstrant: nempe vers. 52, ubi dicitur: *Et nos immutabimur*. Ex quibus verbis infert S. doctor: *Ergo istam commutationem, in melius sine dubio oportet intelligi*; nempe quòd soli iusti sint immutandi, in quantum scilicet habituri sunt quatuor dotes, quæ reddent corpora eorum gloriosa; hæ autem dotes sunt impassibilitas, subtilitas, agilitas et claritas. Unde concludit S. Pater: *Proinde illi qui ad iudicium (id est, ad pœnam sempiternam) surrecturi sunt, non commutabuntur in illam incorruptelam quæ nec doloris corruptionem pati potest; illa namque fidelium est carce sanctorum; isti verò perpetuè corruptione atque sanctorum, quia ignis eorum non extinguetur.*

Prob. 5° ex S. Cyrillo Alexandrino, qui etiam ex Græco videtur legisse ut habet nostra Vulgata; ita enim in hunc Pauli locum scribit: *Resurgent autem indubie omnium corpora, immortalitatis induta gratia; et non omnes immutabuntur, sed in honori permancant impii, soli verò immutabuntur iusti, nimirum ad immortalitatis commodum immutati, et divinæ gloriæ indumento diati.*

Obj. 1° cum *Estio*: Apostolus in hoc toto capite de solâ bonorum resurrectione agit; ergo non potest legi: *Omnes quidem resurgemus*, quia tunc etiam ageret de resurrectione malorum. — Resp. cum præcipue quidem agere de resurrectione bonorum, interserere tamen aliqua ad communem omnium resurrectionem pertinentia, ut est illud: *Omnes resurgemus*, et istud *Mortui*, pimirum omnes, *resurgent incorrupti*, eâ nempe incorruptione quæ denotat immortalitatem, non eâ quæ impassibilitatem et gloriam impartat. Unde S. Aug. ad hæc ultima verba reflectens, Epist. supra cit., num. 15, rursus ita scribit: *Omnes incorrupti resurgent, sed ex his etiam iusti immutabuntur in illam incorruptelam, cui omninò nulla possit nocere corruptio; ac per hoc qui in eam non commutabuntur, incorrupti quidem resurgent integritate membrorum, sed tamen corruptendi dolore pœnarum.*

Obj. 2°: Satis incongruum atque contra morem apostolici sermonis esse videtur ut de reprobis agens

utatur verbo primæ personæ, quale est istud: *Non omnes immutabimur*; quare, si præcitato versu 51 etiam ageret de resurrectione reproborum, indubie dixisset: *Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur*. — Resp.: *Neg. assumpt.*; nam dum de bonis et malis simul disserere solet, in primâ personâ non raro loquitur, ut Rom. 14, v. 10: *Omnes stabimus ante tribunal Christi*; et 2 ad Cor. 5, v. 10: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi*; unde, si *Estius* pro suâ opinione tantum præsidium querat ex locutione in primâ personâ, facile ex locutione in terciâ personâ probari poterit quòd illud: *Mortui resurgent incorrupti*, non tantùm ad electos, sed etiam ad reprobos extendi debeat.

Obj. 3°: Juxta nostram Vulgatam, non videtur coherere sermo: *Non omnes immutabimur. In momento, in ictu oculi, etc.* Oportet enim hyperbaton facere, ut illud: *Omnes quidem resurgemus*, referatur ad hanc partem locutionis: *In momento, etc.*, siquæ media parenthesis: *Sed non omnes immutabimur*; atqui, secundum locutionem Græcam, sermo optinè colaret: *Omnes immutabimur. In momento, etc.*; ergo lectio Græca videtur præferenda lectioni nostræ Vulgatæ. — Resp. nullum inconveniens esse in eo quòd hic fiat hyperbaton, siquidem hoc sæpè in Scripturâ contingit, et inter alia liquet ex Joan. 19, v. 5, ubi verba illa: *Exiit ergo Jesus, etc.*, sunt parenthesi inclusa. Imò simile hyperbaton, seu parenthesis hinc fieri debere, eruitur ex ratione quæ hinc verba: *In momento, in ictu oculi, etc.*, addit: *Cænet enim tuba, et mortui resurgent incorrupti; et nos immutabimur*.

Obj. 4°: Lectio Græca magis consonare videtur eis quæ Apostolus scribit 1 ad Thessalonic. 4, v. 14, ubi in personâ iustorum qui superstites erunt tempore extremi iudicii ita loquitur: *Nos qui vivimus, qui restati sumus in adventum Domini non præveniemus eos, qui dormierunt*; etenim Apostolus hoc loco aliquos recenset qui non dormient, seu morientur, et tamen immutabuntur, ut ibidem patet ex versu 16 ubi dicitur: *Deinde nos, qui vivimus, qui reliquimus, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, etc.* — Resp.: *Neg. assumpt.*, quia et illi etiam reverà dormient, seu morientur, vel in ipso raptu cum Christo in aera, ut insinuat S. P. Aug., lib. 20 de Civ. Dei, cap. 20; vel parùm ante raptum per ignem conflagrationis, ut docet S. Thomas, Supplem. quest. 74. Dicuntur tamen viventes, quia modicissimo tempore erunt mortui, quod quasi pro nihilo reputatur; aut etiam dicuntur viventes, quia vivunt circa tempus extremi iudicii.

Objici quoque hic rursus posset auctoritas S. Hieron., qui in hoc Pauli caput dicit lectionem illam Græcam: *Omnes quidem non dormiemus, etc., magis quadrare ad sensum Apostoli*. Sed jam supra, quest. præced., diximus ista commentaria in Epist. I ad Cor., quæ sub nomine S. Hieron. circumferuntur, verè non esse ipsius.

IN EPISTOLAM II AD CORINTHIOS Dilucidatio.

QUESTIO PRIMA.

Quæ de causâ Apostolus hanc secundam Epistolam scripserit.

Sanctus Chrysostomus in cap. 1 tres affert rationes propter quas Apostolus hanc Epistolam scripsit: prima est, quia cum in priori Epistola, cap. 16, promississet se ad Corinthios venturum, dum transisset Macedoniam, quod tamen tunc facere non potuerat, inò quod jam ad hæc facere non poterat, eò quòd Spiritus sanctus in alius negotiis magis necessariis ipsum retineret, debuit scribere hanc secundam Epistolam, ut significaret se non proprio nutu, sed ex Dei ordinatione adventum suum distulisse. *Hæc confidentiâ, inquit cap. 1, v. 15, volui prius venire ad vos...; v. 17: Cum ergo hoc voluissem, nunquid levitate usus sum? Aut quæ cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me res et nos? etc.* Secunda ratio est ut illos consolaretur, quos salutari tristitiâ et dolore affecerat. Cum enim audisset Corinthios, et ipsum etiam incestuosum ad meliorem frugem reversos, poenitentiam egisse, ipsis non solum lenioribus verbis ablanditur, sed etiam ipsimet incestuosum ab ulteriori poenitentia absolvit. *Sufficiat illi, inquit cap. 2, v. 6, qui ejusmodi est, oburgatio hæc, quæ fit à pluribus; ita ut è contrario magis donetis et consolemini, ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeat, qui ejusmodi est.* Tertia ratio est: Cum aliqui pseudoapostoli, Pauli amuli, ipsis gloriam apud Corinthios deprimerent, dicentique ejus Epistolæ graves, presentiam verò corporis infirmam, ipsamque, ait Chrysostomus, ut vanum et arrogantiem, nulliusque pretii hominem, in odium atque invidiam vocarent, coactus est Apostolus suum ministerium et apostola commutare, scribens, cap. 2, v. 17: *Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sicut et ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur.* Deinde enarrat quanta passus sit per disseminando Evangelio; quot pericula subierit, quot regiones peragraverit, etc. Denique, postquam Corinthiis gratulatus fuisset, eisque gratias egisset, quòd contulissent elemosynas pro sublevandis pauperibus filialibus in Judæâ, et quia benignè susceperant Titum et alios discipulos, quos ad ipsos delegaverat, tandem acriter invehitur in pseudoapostolos, ejus ministerio detrahentes, et in ipsorum sectatores, eos ammonens ut seculò dispiscant, ne, dum ad ipsos venient, eos puniat. *Prædicat, inquit cap. 13, v. 2, et prædicat, ut præsens et nunc absens, sis qui ante peccaverunt, et cæteris omnibus, quoniam si venero iterum, non parcam; adeoque tota ferè hæc Epistola est encomium et apologia apostolatûs Pauli.*

Petes ex quo Paulus didicerit statim Corinthiorum, et undenam hæc Epistola scripta sit? — Resp.: *Ex Tito*; cum enim Paulus Epheso fuisset expulsus per tumultum Demetrii Argentarii, Act. 20, v. 1, instituebat suum iter, ut per Macedoniam iret Corinthum, sicut ipsis promiserat 4 ad Cor. 16, v. 5. Venit autem Troadem, in urbem Phrygiæ Minoris, ubi putabatur invenire Titum, 2 ad Cor. 2, v. 12, ut ab ipso intelligeret quid prima Epistola esset operata; sed ibi non invento Tito, trajecit in Macedoniam, tanque Corintho ad eum venit Titus, ut dicitur cap. 7, v. 5 et 6. Igitur à Tito edocens de statu Corinthiorum, scripsit hanc Epistolam, et per Titum misit.

QUESTIO II.

Quoniam fuerit Aiana persecutio, de qua agitur cap. 1, v. 8.

Loco citato, dicit Apostolus: *Non volumus ignorare vos, fratres, de tribulatione nostrâ, quæ facta est in Aia, quoniam supra modum gravati sumus, supra veritatem, ita ut tederet nos etiam vivere.* Cajetanus putat hanc esse aliquam afflictionem, de quâ in nullo alio Scripturæ loco fit mentio. Theophylactus et Œcumenius existimant esse eam quæ refertur Epist. 1, cap. 16, v. 9, ubi Paulus dicit: *Ostium mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii multi.* Sed hæc opinio non est satis vero similis; nam Apostolus refert hanc afflictionem tanquam recentem, et Corinthiis hæc usque incognitam, siquidem id clarè insinuat illa verba: *Notamus vos ignorare; unde nec etiam est ista afflictio de quâ Epist. 1, cap. 15, dicit: Si ad bestias pugnavi Ephesè, sive eadem fuerint illæ bestiæ cum illis adversariis, sive non, inquit Estius. Itaque*

Resp. et dico: Probabilius videtur quòd afflictio seu persecutio de quâ hic Paulus facit mentionem, fuerit tumultus quem adversus eum excitavit Demetrius Argentarius, Act. 19, v. 28. Ita Theodoretus, D. Thomas et alii communiter.

Probat, quia, est ista afflictio non admodum diuturna fuerit, gravissima tamen fuit, et perniciosa; ita ut ei verè completant omnia quæ hic à Paulo dicuntur, siquidem, ut ex Act. 19 satis clarè patet, Apostolus tunc in tanto periculo mortis fuit, ut verè potuerit hic, v. 19, dicere: *Sed ipsi in nobismetipsis repositus mortis habuimus.* Id est, pressura tanta fuit, ut non aliud mihi loqui videretur, quam mortem instantem; vel, ut ego ipse mihi in animo non aliud loquerer aut cogitarem, quam mihi moriendum esse.

Porro istam afflictionem hic commemorat, non ut adventus sui tariffatem excuset (nam propter istum tumultum seu afflictionem statim discedere coactus